

Darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimo analizė Baltijos šalyse

Kantautė Augaitytė

Kaunas University of Technology

A. Mickevičiaus 37, LT-44244 Kaunas, Lithuania

crossref <http://dx.doi.org/10.5755/j01.ppaa.19.1.25848>

Anotacija. Šiame straipsnyje yra analizuojami Baltijos šalių pasiekimai siekiant darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimo. Analizuojama mokslinė literatūra, apibūdinanti darnaus vystymosi sąvoką. Pateikiamas holistinis požiūris į darnaus vystymosi suvokimą ir kompleksiškas požiūris į darnaus vystymosi siekimą. Straipsnyje naudojamos 2015 m. Jungtinių tautų darnaus vystymosi darbotvarke ir jos iškeltais tikslais. Visi tikslai, remiantis Tarptautinio taikomosios sistemos analizės instituto (angl. International Institute of Applied Systems Analysis - IIASA) duomenimis, suskirstomi į pagrindines šešias sritis: visuotinės vertybės, tausūs išteklių naudojimas, aplinkos sąlygos, žmogaus poreikių patenkinimas, socialinis ir ekonominis augimas, valdymas ir partnerystė. Pagal šias sritis straipsnyje analizuojami pagrindiniai Baltijos šalių rodikliai (Gini koeficientas, iš atsinaujinančių šaltinių gaunamos energijos dalis, šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos, skurdo rizikos lygis, nedarbo lygis, valdžios išlaidos sveikatos priežiūrai ir švietimui, procentai nuo BVP). Pagal išanalizuotus rodiklius išskiriamos silpniausios sritys Baltijos šalyse ir šiose šalyse pastebimos tendencijos.

Keywords: sustainable development, Baltic states.

Raktažodžiai: darnus vystymasis, Baltijos šalys.

Įvadas

Darnus vystymasis apima tolygų ir visapusišką valstybių ir piliečių vystymąsi ilguoju laikotarpiu. Valstybių vystymosi svarba negali būti apibūdinama vienu teiginiu dėl savo plačios reikšmės. Darnus vystymasis ilgą laiką buvo suvokiamas kaip atskirų sričių, t.y. ekonominės, socialinės ir aplinkos apsaugos, vystymasis. Bet dėl kompleksiškos reikšmės darnaus vystymosi sąvoka tampa vis platesnė, nes pradedama suvokti, kad ši sąvoka ir jos pritaikymo būtinybė yra neatsiejama nuo valstybės gerovės ar socialinės gerovės sąvokų. Klaidinga manyti, jog vystymasis yra svarbus tik neišsivysčiusioms valstybėms, nes šiandieniniame pasaulyje, valstybės pradeda susidurti su tokiais problemomis, kurių nebuvo iki šiol, arba yra vis dar neišsprendusios senų problemų. Darnus vystymasis yra siekiamybė visoms pasaulio valstybėms, nes taip galima užtikrinti saugų gyvenimą piliečiams, tvarią gamybą, kuri yra draugiška gamtai ir užtikrinti gamtos išteklius ateities kartoms. Naujausia ir dabar galiojanti yra Jungtinių Tautų kartu su Europos Sąjunga sukurta „Darnaus vystymosi darbotvarkė 2030“. ES daug prisidėjo prie darbotvarkės sukūrimo, atliko tyrimus ir pabrėžė didžiausias problemas, todėl visoms ES šalims šie tikslai tampa tik dar labiau siektini, pasitelkiant „Europa 2020“, „Europa 2030“ ir kitas strategijas. Baltijos šalys: Lietuva, Latvija ir Estija, Europos Sąjungoje nėra labiausiai pažengęs regionas, nes nei viena Baltijos šalis pagal bendrąjį vidaus produktą vienam gyventojui, pagal perkamosios galios standartą nesiekia ES vidurkio (Eurostat, 2019). Straipsnis atliktas remiantis baigiamuoju magistro projektu, atliktu Kantautės Augaitytės (2020). Mokslinių darbų ar tyrimų, analizuojančių Baltijos šalių regiono vystymąsi, yra pasigendama, bet šios šalys turi panašią istorinę raidą ir geografinę vietą, todėl gali būti analizuojamos kaip atskiras regionas, palyginant jų pasiekimus po nepriklausomybių atkūrimo. Šiame

darbe iškeliamas straipsnio tikslas: atlikti darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimo analizę Baltijos šalyse. Tikslui pasiekti iškelti uždaviniai: 1) įvardyti darnaus vystymosi sampratą, 2) išanalizuoti darnaus vystymosi rodiklius 2010-2017 m. Baltijos šalyse (Gini koeficientas, iš atsinaujinančių šaltinių gaunamos energijos dalis, šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos, skurdo rizikos lygis, nedarbo lygis, valdžios išlaidos sveikatos priežiūrai ir švietimui, procentai nuo BVP).

Darnaus vystymosi samprata

Ekonomistai ir teoretikai apibūdindavo kapitalo sampratą kaip ekonominį augimą, bet ir žmogiškąjį kapitalą (išsilavinimą ir įgūdžius), socialinį kapitalą (socialinius santykius ir tinklus) ir gamtos kapitalą (gamtos išteklius ir ekosistemas) (Blewitt, 2012). Vis dėlto buvo prieita prie modernesnio požiūrio į darnų vystymąsi. 1987 m. Bruntland ataskaitoje teigiama, jog būtina tenkinti savo dabartinius poreikius nekenkiant ateities kartų galimybėms tenkinti jų poreikius, taip pat buvo teigiama, jog siekiant darnaus vystymosi, augalų bei gyvūnų gyvenimo sąlygos ir ekonominis augimas yra svarbiausi susiję ir vienas kitą veikiantys veiksniai. Griggs ir kiti (2013) siūlo trijų ramsčių sistemą: ekologinę, ekonominę ir socialinę aplinkas vertinti ir tobulinti kompleksiskai, neskirstat pagal pagrindines socialinę, ekonominę bei ekologinę aplinkas. Panašaus pobūdžio darnaus vystymosi apibrėžimas minėtoje 1987 m. Bruntland ataskaitoje turėtų būti perfrazuojamas ir traktuojamas taip: vystymasis, kuris tenkina poreikius saugodamas žemės išteklius ir kuriuo grindžiama gerovė, priklauso nuo dabarties ir ateities kartų. Autoriai daugiausiai mini aplinkosaugos tikslus, kurie koreliuoja su socialine aplinka siekiant užtikrinti visuomenės sveikatą, mažinti badą bei skurdą, tačiau pabrėžia ir tai, kad nei vienas iš šių tikslų yra nepasiekiamas be pakeitimų ekonominėje srityje.

Pasak Čiegio, Diliaus ir Mikalauskiene (2014), ekonomikos augimas daro poveikį socialinei sričiai, nes per didelis gamybos augimas sumažina nedarbo lygį, o jį patvirtina didėjantis infliacijos lygis. Augantis infliacijos lygis sumažina realų darbo užmokestį, t.y. realias pajamas, ir taip padidėja skurdo lygis. Taigi, esant sparčiam ekonomikos augimui, lygiagrečiai didėja vartojimas, dėl šito eikvojami gamtos ištekliai, o taršos lygis didėja. Fiskalinės politikos sprendimai ir rodiklių pokyčiai gali daryti įtaką socialinei aplinkai. Autoriai taip pat mini, kad didinant gamybą tarša gali ir mažėti, tačiau tik iki tam tikro lygio, todėl inovacijos ir naujų technologijų diegimas yra būtinas. Kadangi ekonomika gebėtų kontroliuoti ir tobulinti gamybą, verslas turi rasti alternatyvą vykdyti gamybą ir naudoti žaliavas, kurios būtų palankios aplinkai; taip gali būti užtikrinama tvari gamyba, prie kurios prisiderins ir visuomenė.

Pasak Marten (2010), vienas iš tinkamų pavyzdžių – dreifuojančių tinklų istorija. Tinklai būdavo nutiesiami kelių kilometrų ilgio atstumu. Žvejams tai buvo pelninga priemonė gaudyti žuvims, tačiau bėgant metams buvo nustatyta, kad į tinklus įsipainioja ir žūsta labai daug delfinų, ruonių ir kitų didelių gyvūnų. Gyvūnų apsaugos organizacijos pradėjo šviesti visuomenę ir skatinti vyriausybes uždrausti šių tinklų naudojimą. Kai kurių tautų vyriausybės neatsakė, bet kai kurios šią problemą perdavė JT, kurios priėmė nutarimą, kad visos tautos turėtų sustoti naudoti dreifuojančius tinklus. Iš pradžių daugelis žvejų nenorėjo nustoti naudoti dreifuojančių tinklų, tačiau šalių vyriausybių priimti teisiniai aktai privertė juos keisti ir nustatė draudimus. Per kitus kelerius metus žvejai perėjo nuo dreifuojančių tinklų prie linijų su kabliukais tiesimo ir kitų naujų žvejybos būdų (Marten, 2010). Tai yra vienas iš daugelio pavyzdžių, kaip organizacijų ar visuomenės grupių judėjimai gali atnešti didelius pokyčius, parodydami stiprią sąsają tarp ekonomikos, socialinės ir aplinkosaugos sistemų.

Šiuo atveju gali labai stipriai prisidėti ir socialinė politika ir per ją organizuojamas dialogas su visuomene. Socialinė politika gali veikti per institucijas, kurios turi įtraukti visuomenę ir nevyriausybines organizacijas, nes, pasak Smalskio ir Šilinkytės (2016), piliečiams ir bendruomenėms įsitraukiant į valdymą, viešoji politika gali tapti labai atvira, skaidri ir įtrauki, todėl visuomenės dalyvavimas gali inicijuoti, sustabdyti ar kontroliuoti valdžios vykdomas programas.

Čiegio ir kt. (2015) teigimu, darnumas kaip sąvoka apima keturias sąlygas: darnumas turi gerinti gyvenimo kokybę, gerovę; turi būti atsižvelgiama į dabartines ir ateities kartas; turi būti

įgyvendinama lygybė bei teisingumas ir turi būti gyvenama darant mažesnę poveikį ekosistemoms. Autoriai pažymi, kad Agyeman J. (trūksta metų??) teigia, kad šalyse, kuriose pajamų nelygybė yra mažesnė, mažesnis ir oro bei vandens užterštumas. Pabrėžiant ir ekologijos srities tobulinimą, išskiriama, kad yra reikalingi sprendimai, kurie būtų kruopščiai suderinti, nes valstybės, turinčios didelę pajamų nelygybę, sunkiai įgyvendina klimato kaitos stabdymo priemones (Morel, Palier, Palmer, 2012). Pasak Augaitytės (2020), Gini koeficientas, parodantis pajamų nelygybę, Baltijos šalyse viršija ES vidurkį nuo 2010 m. Naujausiais duomenimis, 2017 m. rodiklis Estijoje siekė 31,6 Latvijoje – 36,4 %, o Lietuvoje net 37,6 %, o ES vidurkis buvo 30,6 % Lyginant su 2017 metais, 2018 m. oro taršos lygis Baltijos šalyse padidėjo. Estijoje šis rodiklis padidėjo iki 8,8 %, Latvijoje jis siekė 19,1 %, o Lietuvoje — 17 %, o ES vidurkis yra 14,9 % (Eurostat, 2020). Kompleksiškumo svarba siekiant darnaus vystymosi įgyvendinimo yra akivaizdi: jei formuojant ir įgyvendinant politiką, reguliuojančią ekonomiką ir socialines organizacijas ar veiklas, neatsižvelgiama į aplinkos veiksnus, taikyti darnaus vystymosi modelį yra neįmanoma; jis ilgainiui turi tapti ekologiškas ir socialiai bei ekonomiškai tvarus (Murphy, 2012).

Pastaruoju metu į darnų vystymąsi jau yra žvelgiama holistiniu požiūriu; pripažįstama, kad ekonominė, socialinė ir ekologinė aplinkos yra tarpusavyje susijusios. Kiekviena problema turi būti sprendžiama ne atskirai, bet turi būti tobulinama ir per kitas sritis. Tokį kompleksiską požiūrį Sachs (2015) siūlo suvokti kaip žmogaus organizmą, kurį sudaro organų sistemos, kurios susietos audiniais ir ląstelėmis. Žmogaus organizme yra maždaug 10 trilijonų ląstelių visos jos sąveikauja tarpusavyje įvairiose sistemose (kraujotakos, nervų, virškinimo ir pan.), todėl pati ląstelė yra sąveikaujančių ląstelių sistema. Tai atitinka šiandieninę ekonomiką ir joje esančius milijonus asmenų ir verslo subjektų, susietų įvairiose rinkose. Šios kompleksiškos sistemos yra sudėtingos, nes reakcija į įvairius dirgiklius gali būti netiesinė ir net ir labai maži pokyčiai vienoje sistemos dalyje gali sukelti didelius ar net katastrofiškus pokyčius visoje sistemoje (Sachs, 2015). Pavyzdžiui, skurdas kaip veiksnys yra kompleksiškas ir turi labai daug skirtingų priežasčių, todėl gali būti sprendžiamas įvairiai, per įvairias sritis, tačiau sprendimo būdai taip pat turėtų būti kompleksiški, o tai reikalauja unikalių sprendimų. Remiantis Skučiene (2018), skurdas yra susijęs ir su socialine atskirtimi, kuri gali apibūdinti nedalyvavimą darbo rinkoje, socialinę izoliaciją, pajamų trūkumą, kuris apima sveikatos, ugdymo ir būsto paslaugų prieinamumo problemas.

Apibendrinant, norint tikslingai siekti darnaus vystymosi, reikalingi tikslūs moksliniai tyrimai, kurie nustatytų visas galimas sąsajas tarp problemų ir sprendimų. Taip pat galima daryti prielaidą, kad bet kokia problema, esanti tam tikrame organizmo lygmenyje (sistemoje, organe), sukelia padarinius kitame. Taip pat ir atvirkščiai: gydydami tam tikrą „organą“, galime išgydyti ir kitus susijusius „susirgimus ir visus simptomus“. Todėl tam tikras pakeitimas vienoje srityje gali išspręsti problemas kitoje srityje; tai pagrindžia kompleksiško požiūrio į darnų vystymąsi naudą ir būtinumą.

Darnaus vystymosi tikslai

Jungtinių Tautų (JT) darbotvarkėje 2030 nustatyti 17 darnaus vystymosi tikslų. Kiekvienas tikslas turi uždavinius, per kuriuos yra siekiama tikslo įgyvendinimo. Dėl plačios darnaus vystymosi sąvokos ir dėl didelio skaičiaus iškeltų uždavinių šiame darbe siekiama įvertinti Baltijos šalių pasiekimus vertinant tikslų įgyvendinimą kompleksiskai. Remiantis Tarptautinio taikomųjų sistemų analizės (angl. International Institute for Applied Systems Analysis) instituto schema (2017), siūloma darnų vystymąsi vertinti kompleksiskai suvokiant, kad darnaus vystymosi tikslai yra universalūs, holistiniai ir tarpusavyje priklausomi, todėl nedalomi. Čia siūlomo orientacinio grupavimo vienintelis tikslas yra pabrėžti žmonių gerovės, pasaulio raidos ir žemės sistemos stabilumo tarpusavio priklausomybę (Nakicenovic, 2017). Autorius išskiria pagrindines šešias sritis: visuotinės vertybės, tausūs išteklių naudojimas, aplinkos sąlygos, pagrindiniai žmonių poreikiai, socialinis ir ekonominis vystymasis bei valdymas ir partnerystė. Oficialūs tikslų pavadinimai lietuvių kalba įvardijami Darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 m. įgyvendinimo Lietuvoje ataskaitoje, 2018 ????. Žemiau esančioje lentelėje vaizduojamos sritys su joms priklausančiais tikslais ir tyrime naudojamais

statistiniais rodikliais. Kiekvienai sričiai priklauso 2 arba 3 tarpusavyje labai susiję tikslai. Straipsnyje taikomas tyrimo metodas: antrinė kiekybinių duomenų analizė, kuria atliekama Baltijos šalių darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimo palyginamoji analizė. Šiame darbe bus analizuojamas vienas rodiklis kiekvienai sričiai, dėl straipsnio apimties apribojimų. Rodikliai atrinkti remiantis Sachs, J., Schmidt-Traub, G., Kroll, C., Lafortune, G., Fuller, G. „Darnaus vystymosi ataskaita 2019“ (angl. Sustainable development report, 2019). Rodikliai atrinkti pagal aktualumą šalies vystymuisi, poveikį kitoms sritims ir naujumą bei prieinamumą.

Lentelė 1. Darnaus vystymosi sritys ir joms priskirti tikslai

Sritis	Tikslai	Rodiklis
Visuotinės vertybės	4. Užtikrinti visaapimančią ir lygiavertę kokybišką švietimą ir skatinti visą gyvenimą trunkantį mokymąsi. 5. Pasiiekti lyčių lygybę ir įgalinti moteris ir mergaites. 10. Sumažinti nelygybę valstybėse ir tarp valstybių.	Gini koeficientas Baltijos šalyse. Šaltinis: Eurostat, 2019 (Augaitytė, 2020:55)
Tausus išteklių naudojimas	6. Užtikrinti visiems vandens prieinamumą, darnų valdymą ir sanitariją, tikslą. 7. Užtikrinti visiems prieigą prie prieinamos, patikimos, darnios ir modernios energijos. 12. Užtikrinti darnaus vartojimo ir gamybos modelius.	Iš atsinaujinančių šaltinių gaunamos energijos dalis Baltijos šalyse. Šaltinis: Eurostat, 2019 (Augaitytė, 2020:55)
Aplinkos sąlygos	13. Imtis skubių kovos su klimato kaita ir jos padariniais veiksmų 14. Išsaugoti ir darniam vystymui naudoti vandenynų ir jūrų išteklius. 15. Saugoti, atkurti, skatinti darnų žemės ekosistemų naudojimą, darniai valdyti miškus, kovoti su dykumėjimu, sustabdyti žemės degradaciją, sustabdyti bioįvairovės praradimą.	Šiltnamio dujų emisijos % Baltijos šalyse. Šaltinis: Eurostat, 2020.
Žmogaus poreikių patenkinimas	1. Panaikinti visų formų skurdą. 2. Panaikinti badą, užtikrinti apsirūpinimą maistu ir geresnę mitybą, skatinti darnų žemės ūkį. 3. Užtikrinti sveiką gyvenimą ir skatinti visų amžiaus grupių gerovę.	Skurdo rizikos lygis Baltijos šalyse. Šaltinis: Eurostat, 2019. (Augaitytė, 2020:42)
Socialinis ir ekonominis augimas	8. Skatinti tvarų, visaapimančią ir darnų ekonominį augimą, produktyvų įdarbinimą ir tinkamą darbą. 9. Plėtoti atsparią infrastruktūrą, skatinti visa apimančią ir darnią industrializaciją ir skatinti inovacijas. 11. Padaryti miestus ir žmonių apgyventas vietas saugias, atsparias ir darnias.	Nedarbo lygis Baltijos šalyse. Šaltinis: Eurostat, 2019. (Augaitytė, 2020:47)
Valdymas ir partnerystė	16. Skatinti taikias visuomenes darniam vystymuisi, užtikrinti prieigą prie teisingumo visiems ir sukurti efektyvias, atskaitingas visų lygių institucijas ir tikslą. 17. Stiprinti vystymosi darbotvarkės įgyvendinimo priemones ir pagyvinti globalią partnerystę darniam vystymuisi.	Darnaus vystymosi įgyvendinimo ataskaita 2019 (angl. sustainable development report, 2019) Rodiklis: „valdžios išlaidos sveikatos priežiūrai ir švietimui, procentai nuo BVP“

Šaltinis: K. Augaitytė, 2020

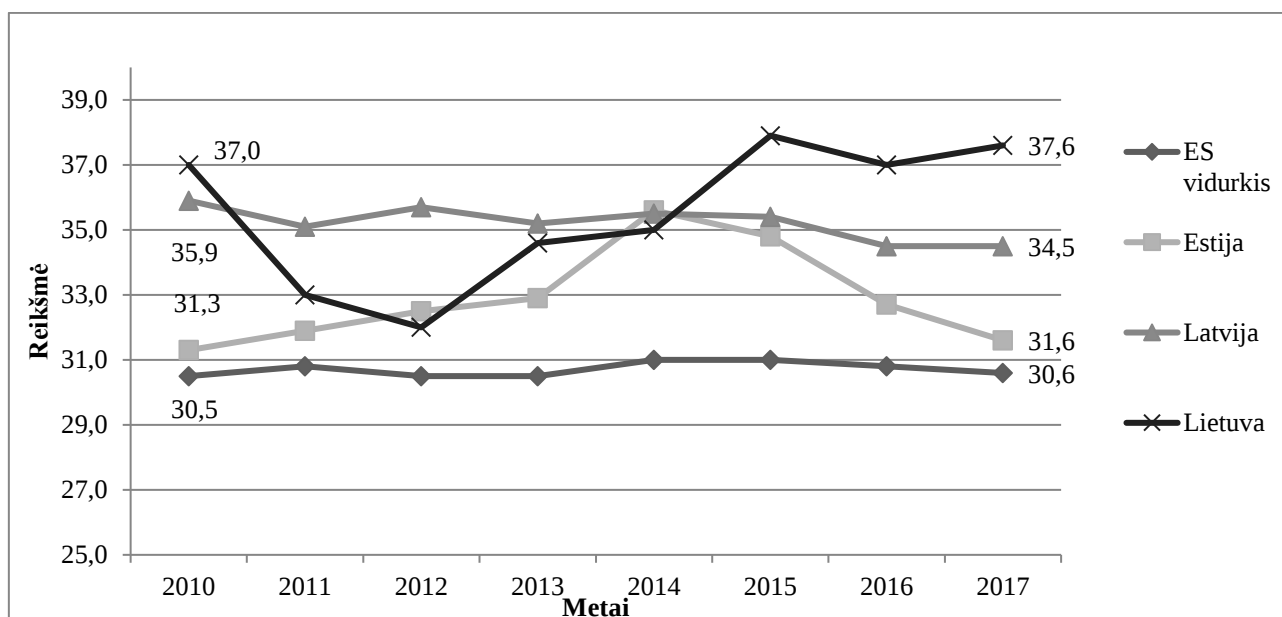
Analizuojant visuotines vertybes naudojamas rodiklis „Gini koeficientas“, parodantis pajamų nelygybę. Ši nelygybė gali iš dalies atspindėti skurdo lygį šalyje, be kurio darnus vystymasis neįgyvendinamas. Tausus išteklių naudojimas analizuojamas per rodiklį „Iš atsinaujinančių šaltinių gaunamos energijos dalis“, nes pagal strategiją „Europa 2020“ yra siekiama atsinaujinančios

energijos dalį padidinti 20 % *Aplinkos sąlygoms* analizuoti yra svarbiausias Europos Vadovų Tarybos nutarimas dėl dar dviejų pagrindinių 2030 m. tikslų: bent 40 % sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą (palyginti su 1990 m.), ir mažiausiai 27 % pagerinti energijos vartojimo efektyvumą (Europa 2020, 2020). *Pagrindiniai žmogaus poreikiai* analizuojami per skurdo rodiklį, kadangi strategijoje yra siekiama sumažinti skurdo ar socialinės atskirties riziką 20-čiai milijonų žmonių. *Socialinis ir ekonominis augimas* analizuojamas pagal nedarbo lygį šalyje, kadangi tai gali atspindėti darbo vietų trūkumą šalyje, o dėl jo ekonominis augimas vykėtų kur kas lėčiau. *Valdymas ir partnerystė* analizuojama pagal valdžios išlaidas sveikatos priežiūrai ir švietimui procentais nuo BVP, kadangi tai užtikrintų skaidrią partnerystę. Antrinių duomenų analizė nėra veikiamą išorinių faktorių, o jų kaita fiksuojama dažniausiai kas metus, todėl šis tyrimas yra tikslesnis negu kiekybinis. Šis tyrimas tinkamas analizuojant plačiąją visuomenę, t.y. valstybės atvejį (Kardelis, 2002).

Baltijos šalių darnaus vystymosi rodiklių palyginamoji analizė

Pabrėžiama, jog analizėje naudojami duomenys gali būti parenkami individualiai pagal analizuojamas sritis ir pagal orientacines sritis. Šiame straipsnyje siekiama atspindėti kompleksiško vertinimo tinkamumą vertinant darnų vystymąsi. Rodiklių naudingumas bei svarba gali būti vertinamas kitaip, priklausomai nuo tyrimo. Šiame straipsnyje naudojami rodikliai išsiskiria iš kitų rodiklių savo tendencijomis. Neteigtina, jog vienas srities rodiklis atspindi visos srities rezultatus šalyje, tačiau gali būti daromos prielaidos apie tam tikras tendencijas.

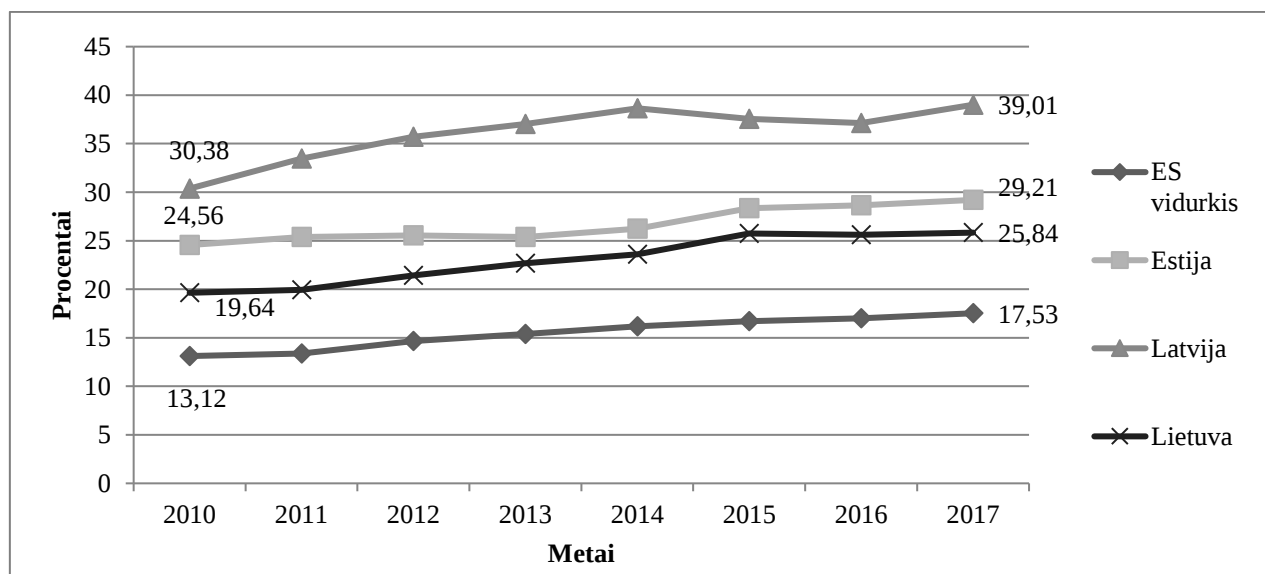
Pirma nagrinėjama sritis yra visuotinės vertybės. Šiuo atveju didesnė svarba keliama pajamų nelygybei. Pasak Skučienės (2008), pajamų nelygybė yra svarbi, nes gali veikti neigiamų reiškinių augimą, o tai gali apimti nepakankamai geras būsto sąlygas, visuomenės grupės prastėjanti sveikata, kuri veikia mirtingumo rodiklius. Dalis visuomenės gali neturėti tinkamo prieinamumo prie kokybiško švietimo, tai gali sąlygoti mažesnę politinę aktyvumą; pajamų nelygybė gali sukelti finansines problemas šeimose, dėl jų gali būti pastebima didelė emigracija. Vertinant duomenis pagal 1 paveikslą, matoma, kad pajamų nelygybė didžiausia Lietuvoje ir jos rodiklis yra beveik toks pats kaip ir 2010 m. – 37; gal ir buvo pasiekta pažanga iki 2012 m., tačiau vėliau pastebimas skirtumo didėjimas. Latvijos Gini koeficientas 2017 m. siekė 34,5, o Estijos 31,6, o ES vidurkis yra 30,6. Visos Baltijos šalys viršija šio rodiklio ES vidurkį.

Pav. 1. Gini koeficientas Baltijos šalyse

Šaltinis: Eurostat, 2019 (Augaitytė, 2020:55)

Analizuojant *tausų išteklių naudojimą*, vienas svarbiausių aspektų yra atsinaujinančių išteklių naudojimas. Atsinaujinančių išteklių naudojimas daugeliu atveju vykdomas tam tikrame vietiniame lygmenyje ir nereikalauja centralizuotos techninės struktūros. Autonominės technologijos gerai integruojasi į regioninės ir vietinės plėtros politiką, strategiją ir planus. Įvertinant autonominių atsinaujinančių energijos išteklių prieinamumą, atsinaujinanti energija gali tapti veiksniumi, skatinančiu ekonominę plėtrą visame regioniniame lygyje. Atsinaujinančių energijos išteklių atnešama nauda gali būti tiek ekonominė, tiek socialinė. Didžiausias efektyvumas kol kas yra vėjo energijos, o mažiausias – saulės energijos. Hidroenergija yra pigiausia, o efektyvumas gali siekti net 90% (Kveselis, Dzenajavičienė, Lissauskas, 2013). Pabrėžiama, jog visos Baltijos šalys viršija ES vidurkį, didžiausia energijos dalis iš atsinaujinančių šaltinių pagaminama Latvijoje net 39,01 %, beveik 10 % mažiau Estijoje ir mažiausiai Lietuvoje, kadangi didžiąją dalį energijos Lietuva perka iš užsienio valstybių.

Pav. 2. Iš atsinaujinančių šaltinių gaunamos energijos dalis Baltijos šalyse

Šaltinis: Eurostat, 2019 (Augaitytė, 2020:55)

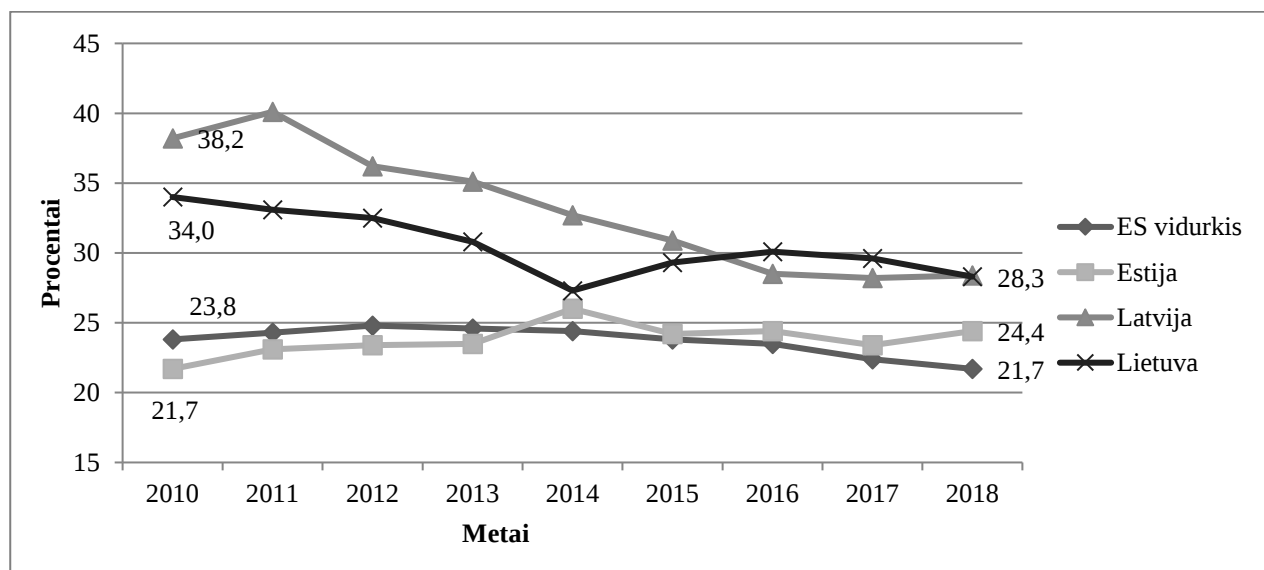
Analizuojant *aplinkos sąlygas* būtina analizuoti ne tik šiltnamio dujų emisijas, bet atskirai ir anglies dioksido emisijas, kadangi jos sudaro didžiausią dalį šiltnamio dujų efekto. Pasak Urbanavičiūtės ir Ruzevičiaus (2016), CO₂ aplinkoje gali išlikti 50-200 metų, o šiuo metu emisijos yra didžiausias per pastaruosius 650 000 metų. Lietuvoje 2010 m. CO₂ buvo išskiriamos iš keturių sektorių: energetikos (26 %), pramonės (24 %), transporto (22 %) bei žemės ūkio (21 %). Pramonė ir atliekos kartu susumavus sudaro beveik trečdalį visų pagrindinių šiltnamio efektą sukuriančių dujų. Taigi vartojimas gali būti vienas iš svarbiausių klimato kaitos veiksnių (Urbanavičiūtė, Ruzevičius, 2016). Analizuojant Baltijos šalių CO₂ emisijas didžiausios emisijos yra Estijoje (18.186.109 tonų) ir Lietuvoje (17.325.736 tonų), o mažiausios – Latvijoje (6.908.160) (Augaitytė, 2020). Šiltnamio dujų emisijos, kurios apima anglies dioksidą (CO₂), metaną (CH₄), azoto oksidą (N₂O) ir kt. turi tendenciją mažėti nuo 2010 m. iki 2017 m. ES vidurkis sumažėjo 1 tona vienam gyventojui per metus, didžiausia šiltnamio dujų kaita pastebima Lietuvoje, kuri nuo 2010 m. iki 2017 m. padidėjo 0,6 tonomis, Latvijoje padidėjo 0,1 tona, o Estijoje emisija nežymiai kito, tačiau 2010 m. buvo tokia pati kaip 2017 m. Lyginant su „Europa 2020“ tikslu šiltnamio dujų emisijas sumažinti bent 20 % – pažanga beveik nepastebima.

Lentelė 2. Šiltnamio dujų emisijos tonos vienam gyventojui Baltijos šalyse

Valstybė/metai	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ES vidurkis	9,8	9,5	9,3	9,1	8,7	8,8	8,7	8,8
Estija	16	16,1	15,4	16,8	16,2	13,9	15,1	16
Latvija	6	5,8	5,8	5,8	5,8	5,9	6	6,1
Lietuva	6,7	7,1	7,2	6,8	6,9	7	7,1	7,3

Šaltinis: Eurostat, 2020

Pagrindiniai žmogaus poreikiai – fiziologiniai poreikiai, kurių patenkinimas yra svarbiausias. Galima daryti įvairių prielaidų, tačiau klasikinė Maslow'o poreikių piramidė šiuo atveju labai tinkama (McLeod S, 2018). Piramidės pirmoje dalyje įvardijami svarbiausi poreikiai, pvz., maistas, vanduo, šiluma ir poilsis. Kad ir kokios kritikos šis požiūris gali sulaukti, akivaizdu, kad asmuo, kuris badauja, negali pailsėti ar turi rimtų sveikatos sutrikimų, negali pilnai ir efektyviai dalyvauti darbo rinkoje. Su minėtomis problemomis ne retai susiduria asmenys, kurie kenčia finansinį nepriteklių arba skurdą. Pastaraisiais metais yra fiksuojamas skurdo fenomenas, kuris atspindi dirbančiųjų skurdo lygio augimą. Lietuvos dirbančiųjų skurdas gali būti sukuriamas dėl per mažų atlyginimų, sukuriamų darbo rinkos, tačiau gali būti ir kitų priežasčių (Gruževskis, Brazienė, Krutulienė, 2017). Dirbančiųjų skurdo problema ypač aktuali Estijoje, kadangi joje 2018 metais skurdo lygis siekė 9,5 % ir viršijo ES vidurkį, o Lietuvoje ir Latvijoje siekė 8,3 % Pagrindinė dirbančiųjų skurdo priežastis gali būti aukštojo išsilavinimo stoka Estijoje. Lietuvoje 55 % žmonių turi aukštuosius išsilavinimus, tad dirbančiųjų skurdo priežastys gali būti visai kitos nei Estijoje (Augaitytė, 2020). Analizuojant skurdo lygį, didžiausias skurdo lygis fiksuojamas Latvijoje ir Lietuvoje – 28,3 % Mažiausias yra Estijoje, tačiau visos Baltijos šalys viršija ES vidurkį.

Pav. 3. Skurdo rizikos lygis Baltijos šalyse

Šaltinis: Eurostat, 2019 (Augaitytė, 2020:42)

Socialinis ir ekonominis augimas gali būti analizuojamas pagal nedarbo lygį šalyje. Nedarbo lygis ne tik atspindi ekonominę vystymąsi, bet ir gali parodyti tam tikras socialines problemas šalyje. Pagal Jurgos Bučaitės-Vilkės (2014), atliktą tyrimą nustatyta, kad jauni ir nedirbantys vyrai parodo politinių galių praradimo aspektus bei matoma socialinė marginalizacija, jų turimi socialiniai tinklai fragmentiški, o vyrai, turintys aukštesnį išsilavinimą, labiau naudojami sukaupu socialiniu kapitalu ir siekia sumažinti nedarbo situacijos sąlygotas įvairias rizikas. Iš esmės kiekvienas individas prisideda prie bendruomenės charakteristikos. Nedirbantys asmenys dėl savo pažeidžiamumo gali nesugebėti

pakeisti savo statuso, nustoti domėtis aktualijomis, naujovėmis, parasti motyvaciją dėl finansinio nepritekliaus ar išsilavinimo stokos. Remiantis Baltijos šalių duomenimis, fiksuojamas nedarbo lygio mažėjimas visose šalyse 2009-2018 metų laikotarpiu. 2018 m. Latvija viršija ES vidurkį ir susiduria su nedarbo lygiu, siekiančiu 5,2 % Estijoje nedarbo lygis mažiausias ir nesiekia ES vidurkio.

Lentelė 3. Nedarbo lygis Baltijos šalyse

Šalis/Metai	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ES vidurkis (%)	6,1	6,1	6,7	6,9	6,5	6,0	5,5	4,9	4,4
Estija (%)	11,1	8,3	6,8	5,9	5,0	4,3	4,8	4,1	3,9
Latvija (%)	12,6	10,4	9,9	7,8	7,2	6,7	6,6	6,0	5,2
Lietuva (%)	11,1	9,8	8,6	7,6	7,1	6,1	5,3	4,8	4,3

Šaltinis: Eurostat, 2019 (Augaitytė, 2020:47)

Valdymas ir partnerystė gali būti analizuojama pagal korupcijos balą. Teigtina, kad didelė korupcija valstybėje gali turėti įtakos šalies skurdo lygiui ir atsilikimui (Palidaukaitė, 2005). Korupcijos balas yra didžiausias Latvijoje – 41, šiek tiek mažesnis Lietuvoje – 38 ir mažiausias Estijoje – 18 (Trading economics, 2019). Remiantis Darnaus vystymosi įgyvendinimo ataskaita 2019, (angl. Sustainable Development Report, 2019) analizuojamas rodiklis ir šiame straipsnyje yra „valdžios išlaidos sveikatos priežiūrai ir švietimo procentai nuo BVP“. Visų šalių rodikliai turėjo tendenciją mažėti, todėl ši sritis tarp Baltijos šalių yra vertinama nepakankamai gerai.

Išanalizavus visas sritis matoma, jog Lietuvos prasčiausi rodikliai yra „skurdo lygis“ ir „iš atsinaujinančių šaltinių gaunamos energijos dalis“ ir „Gini koeficientas“. Estijos prasčiausias rodiklis – „šiltnamio dujų emisijos“ ir fiksuojamas Gini koeficiento padidėjimas. Latvijos prasčiausi duomenys yra „nedarbo lygis“, „skurdo lygis“. Kiekvieno iš šių darnaus vystymosi įgyvendinimas yra labai svarbus siekiant darnaus vystymosi tikslų, kadangi liko dešimt metų iki Jungtinių Tautų darbotvarkės tikslų įgyvendinimo, o dabar, 2019 metais, t.y. po 5-erių metų nuo darbotvarkės sukūrimo, yra tikslinga vertinti pokyčius šalyse. Lyginant su ES vidurkiu Baltijos šalys viršija ES vidurkį su iš atsinaujinančių šaltinių energijos dalimi; visos šalys viršija ES vidurkį skurdo lygyje, o tai neigiamai veikia šalių vystymąsi. Pagal rezultatus galima matyti silpnąsias sritis šalyse. Lietuva silpnesnė sprendžiant pragyvenimo galimybių klausimus, taip pat energijos gamybos srityje, nes didelę dalį jos perka iš užsienio šalių; taip pat yra fiksuojamas atlyginimo tarp lyčių skirtumo didėjimas. Latvija pasižymi socialinėmis ir darbo rinkos problemomis. Estijoje fiksuojamas didelės šiltnamio dujų emisijos, kurios parodo naujų technologijų ir mažinimo priemonių būtinumą. Taip pagrindžiama stipri darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimo sąsaja su socialine politika. Per šios politikos sudedamąsias dalis: edukacinę (švietimo) politiką, šeimos politiką, sveikatos politiką, būsto politiką, migracinę politiką, užimtumo politiką bei socialinę pagalbą galima pasiekti teigiamų darnaus vystymosi rezultatų būtent dėl plataus politikos pritaikymo. Veikdama per užimtumo bei socialinės pagalbos politikas, socialinė politika gali prisidėti prie skurdo mažinimo, nedarbo lygio mažinimo. Socialinė politika taip pat gali prisidėti prie vartojimo mažinimo, prie gyventojų ekologiškos elgsenos, kai institucijos kuria dialogą su visuomene. Latvija pirmauja iš atsinaujinančių išteklių gamybos kiekiu bei mažiausiu išmetamų šiltnamio dujų kiekio rodikliu. Estijoje mažiausias skurdo lygis iš visų Baltijos šalių, taip pat mažiausias nedarbas ir mažiausias korupcijos balas.

Tyrimo rodiklių palyginimas su Darnaus vystymosi ataskaitos 2019 m. rezultatais

Remiantis Darnaus vystymosi įgyvendinimo ataskaita 2019 (angl. sustainable development report, 2019), galima teigti, kad Estija užima 10 vietą iš 162 valstybių globaliu mastu. Tačiau fiksuojama stagnacija 10 tikslu (nelygybės mažinimas), 13 tikslu (aplinkosaugos priemonės), bei 17 tikslu (partnerystė). Latvija užima 24 vietą iš 32 ir stagnacija fiksuojama ties tais pačiais tikslais kaip ir Estijoje. Lietuva užima 32 vietą iš 162 ir nors nesusiduria su stagnacija, tačiau keliuose tiksluose

yra fiksuojamas rodiklių blogėjimas: 10 tikslas (nelygybės mažinimas), 13 tikslas (aplinkos apsauga), 17 tikslas (partnerystė); dėl šių rodiklių blogėjimo globalus DV reitingas Lietuvoje tampa mažiausias iš visų Baltijos šalių. Pagrindžiant tyrimo naudingumą, pagal atliktą tyrimą ir Darnaus vystymosi įgyvendinimo ataskaitos 2019 tikslus, ties kuriais yra fiksuojama stagnacija arba blogėjimas, rezultatai sutampa. 10 tikslas (nelygybės mažinimas) atspindi straipsnyje minėtą „Gini koeficientą“, kur blogiausia situacija Lietuvoje, kiek geresnė Latvijoje ir geriausia Estijoje (visų šalių rodiklis mažesnis nei ES vidurkis), 13 tikslas (aplinkos apsauga) atitinka straipsnyje analizuotą rodiklį „šiltnamio dujų emisijos“, kurios Estijoje išliko vienodos, Latvijoje padidėjo nežymiai, o Lietuvoje padidėjo 0,6 % 17 tikslas (partnerystė), atitinka minėtą rodiklį „valdžios išlaidos sveikatos priežiūrai ir švietimui, procentai nuo BVP“, kuris visose šalyse mažėjo, dėl ko tikslas laikomas neįgyvendintu. Baltijos šalys bendrai yra silpniausios nelygybės mažinime, aplinkosaugos bei partnerystės srityje.

Siekiant darnaus vystymosi tikslų autorė siūlo imtis pajamų nelygybės mažinimo priemonių, išskiriant silpniausias grupes, pvz., pensininkai, studentai, jaunos šeimos, neįgalieji. Išmokų padidėjimas labiausiai pažeidžiamoms grupėms galėtų suvienodinti gaunamas pajamas. Aplinkos apsaugos srityje pagrindinė ir svarbiausia užduotis sumažinti šiltnamio dujų, tarp jų ir CO₂, emisijas. Vienas iš būdų yra riboti miškų kirtimą, labiau kontroliuoti CO₂ leidimus gamybos vienetams, ypač nemokamai išdalinamus, uždrausti eksploatuoti senus ir taršius sunkvežimius, suteikti galimybes gyventojams įsigyti mažiau taršius automobilius reguliuojant jų kainas. Partnerystės srityje svarbu ne tik išlaidos švietimui bei sveikatos priežiūrai, bet ir gyventojų, NVO įtraukimas į valstybės valdymą. Sprendžiant aktualiausias problemas nevertėtų pamiršti skurdo mažinimo priemonių.

Išvados

1. Darnus vystymasis gali būti laikomas sėkmingu, kai valstybė yra socialiai, ekonomiškai ir ekologiškai tvari. Suvokiant darnų vystymąsi kaip kompleksiskų sprendimų priėmimą, jo įgyvendinimas būtų kur kas sėkmingesnis. Darnų vystymąsi siūloma analizuoti kompleksiskai, nes tam tikros tendencijos valstybėse atsispindi ir analizuojant pagrindinius šalių rodiklius.

2. Nagrinėjant visuotines vertybes kaip sritį pagal Gini koeficientą, didžiausias skirtumas matomas Lietuvoje, kurios reikšmė yra 37,6, o ES vidurkis – 30,6. Tausaus išteklių naudojimo srityje pagal rodiklį „iš atsinaujinančių šaltinių gaunamos energijos dalis“ didžiausią energijos dalį gauna Latvija, o mažiausią Lietuva, kuri didžiąją dalį energijos perka iš užsienio šalių. Nors visos valstybės viršija ES vidurkį, Lietuvai ir Estijai vertėtų pasiekti Latvijos energijos dalies procentą. Aplinkos sąlygų srityje analizuojant šiltnamio dujų emisijas nustatyta, kad didžiausios emisijos fiksuojamos Estijoje, o mažiausios Latvijoje. Šioje srityje yra būtinos emisijų mažinimo priemonės, nes Estijoje kiekis viršijamas beveik dvigubai nei ES vidurkis.

3. Pagrindiniai žmogaus poreikiai analizuojami pagal skurdo lygį; pagal rezultatus mažiausias skurdo lygis fiksuojamas Estijoje, o Latvijoje ir Lietuvoje skurdo lygis siekia beveik 30 %, tai rodo kad skurdo mažinimo priemonės yra būtinos ir turi būti sprendžiamos nuosekliai. Socialinis ir ekonominis augimas gali būti analizuojamas per nedarbo lygį, kuris Latvijoje visą analizuojamą laikotarpį išsilaiko didžiausias, todėl šioje srityje yra reikalingi sprendimai išaiškinant nedarbo lygio priežastis ir jas mažinant. Valdymo ir partnerystės srityje vienas svarbiausių aspektų valdžios išlaidų sveikatos priežiūrai ir švietimui mažėjimas, kuris atspindi 17 tikslo neįgyvendinimą.

4. Atlikus tyrimą buvo nustatyta, jog Baltijos šalių rodiklių rezultatai sutapo su JT „Darnaus vystymosi įgyvendinimo ataskaita 2019“ Baltijos šalių ataskaitomis. Analizuojant darnaus vystymosi įgyvendinimą kompleksiskai, pagal pateiktas šešias sritis, įmanoma nustatyti orientacinę srities situaciją šalyje. Analizuojant po vieną svarbiausią rodiklį kiekvienai sričiai (visuotinės vertybės, tausaus išteklių naudojimas, aplinkos sąlygos, žmogaus poreikių patenkinimas, socialinis ir ekonominis augimas, valdymas ir partnerystė) galima pastebėti pagrindines tendencijas šalyje, nes kiekvienas rodiklis gali turėti priklausomą kintamąjį rodiklį ir tam tikros tendencijos neretai atsispindi keliuose rodikliuose. Šis tyrimo metodas gali būti tinkamas siekiant greitai nustatyti bendrą situaciją šalyje, atrankos būdų išskiriant tyrimui aktualius rodiklius, galima pastebėti teigiamus bei neigiamus aspektus valstybėje.

Literatūra

1. Augaitytė K. Baltijos šalių darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimo analizė. Baigiamasis magistro studijų projektas. Kauno technologijos universitetas. Socialinių, humanitarinių mokslų ir menų fakultetas, Kaunas, 2020.
2. Blewitt J. Understanding Sustainable Development. London, Sterling VA, 2012. [žiūrėta 2020-02-25]. Internetinė prieiga: https://www.academia.edu/23743702/Understanding_Sustainable_Development
3. Bučaitė-Vilkė J. 2014. Ar nedarbas riboja? Bendruomeniškumas, socialiniai paramos tinklai ir dalyvavimas viešajame gyvenime. Kultūra ir visuomenė. Vytauto Didžiojo Universitetas, 2014. <http://dx.doi.org/10.7220/2335-8777.5.2.2>
4. Čiegis ir kiti. (2015). Darnaus vystymosi problemos ir jų sprendimai Lietuvoje. Kolektyvinė monografija. Vilniaus universitetas, Aleksandro Stulginskio universitetas. [žiūrėta 2020-02-25]. Internetinė prieiga: https://www.researchgate.net/profile/Indre_Siksnelyte/publication/321917951_Sustainability_assessment_of_electricity_market_in_Lithuania/links/5a397e2a_a6fdcc34776a2b18/Sustainability-assessment-of-electricity-market-in-Lithuania.pdf#page=10.
5. Čiegis R., Dilius A., Mikalauskienė A., 2014. Darnaus vystymosi sričių dinamikos vertinimas Lietuvoje. Vytauto Didžiojo universitetas, Vilniaus universitetas, Šiaulių universitetas, Lietuvos energetikos institutas (Lietuva). Regional Formation and Development Studies, No. 1 (11): 45-59. [žiūrėta 2020-02-25]. Internetinė prieiga: <http://193.219.76.12/index.php/RFDS/article/view/685/pdf>.
6. Eurostat, 2020. Bendrasis vidaus produktas vienam gyventojui, pagal perkamosios galios standartą. [žiūrėta 2020-02-10]. Internetinė prieiga: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.
7. Eurostat, 2020. Gini koeficientas. [žiūrėta 2019-12-01]. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tessi190/default/table?lang=en>
8. Eurostat. 2020. Iš atsinaujinančių šaltinių gaunamos energijos dalis. [žiūrėta 2020-02-12]. Internetinė prieiga: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.
9. Eurostat. 2020. Nedarbo lygis (tūkst. Gyventojų ir procentai). [žiūrėta 2020-02-14]. Internetinė prieiga: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.
10. Eurostat. 2020. Skurdo rizikos lygis. [žiūrėta 2020-02-09]. Internetinė prieiga: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.
11. Eurostat. 2020. Šiltnamio dujų emisijos. [žiūrėta 2020-02-25]. Internetinė prieiga: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_13_10/default/table?lang=en
12. Eurostat, 2020. Oro tarša procentais. [žiūrėta 2020-02-10]. Internetinė prieiga: <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>
13. Griggs ir kiti. Sustainable development goals for people and planet. Nature 495, 305–307 (2013). [žiūrėta 2020-02-09]. Internetinė prieiga: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/1696griggs2.pdf>
14. Gruževskis B., Brazienė R., Krutulienė S. Lietuvos socialinė raida. Darbo rinkos pokyčiai: problemos ir galimybės. Lietuvos socialinių tyrimų centras, Vilnius, 2017. [žiūrėta 2020-02-09]. Internetinė prieiga: https://lstc.lt/download/Lietuvos_socialine_raida_2017.pdf
15. Morel, N., & Palier, B. (Eds.). (2011). Towards a social investment welfare state?: ideas, policies and challenges. Policy Press.
16. JT Darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 m. įgyvendinimo Lietuvoje ataskaita. Respublikos Vyriausybės kanceliarija ir Aplinkos ministerija, 2018. [žiūrėta 2020-02-09]. Internetinė prieiga: http://am.lrv.lt/uploads/am/documents/files/ES_ir_tarptautinis_bendradarbiavimas/Darnaus%20vystymosi%20tikslai/DV%20ataskaita/ataskaita%20LT.pdf

17. Kardelis K. (2002). Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai. 2-asis pataisytas ir papildytas leidimas. Kaunas.
18. Komunikatas (KOM(2010) 2020 galutinis) „2020 m. Europa. Pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategija“. [žiūrėta 2020-02-25]. Internetinė prieiga: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=LEGISSUM%3Aem0028>.
19. Kveselis V., Dzenajavičienė E. F., Lisauskas A. Atsinaujinančių energijos išteklių technologijų ekologiškumas – ką apie tai turėtų žinoti visuomenė. Lietuvos energetikos institutas, Kaunas, 2013. [žiūrėta 2020-02-25]. Internetinė prieiga: https://alytauskolegija.lt/Dokumentai/2013/20_Kveselis.pdf
20. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija. JT Darbotvarkė 2030, darnaus vystymosi tikslai ir kiti tarptautiniai susitarimai, 2019. [2020-02-16]. Internetinė prieiga: <http://am.lrv.lt/lt/>
21. Marten, G., G. Human ecology. Basic concepts for sustainable development. Routledge. London, New York, 2010.
22. McLeod S. A. Simply psychology. Maslow's Hierarchy of Needs, 2018. [2020-02-10]. Internetinė prieiga: <https://www.simplypsychology.org/maslow.html>
23. Morel N., Palier B., Palme J. (2012). Towards a Social Investment Welfare State? Ideas, policies and challenges. Policy press. Great Britain. [žiūrėta 2020-02-25]. Internetinė prieiga: https://www.researchgate.net/publication/258646263_Towards_a_Social_Investment_Welfare_State_Ideas_Policies_and_Challenges
24. Murphy K. 2012. The social pillar of sustainable development: a literature review and framework for policy analysis. Sustainability: Science, Practice and Policy, 8:1, pp. 15-29. DOI: 10.1080/15487733.2012.11908081
25. Nakicenovic N. The World in 2050 (TWI2050): Pathways toward sustainable future, Annual Meeting. International Institute for Applied Systems Analysis. Transitions To New Technologies, 2017. [žiūrėta 2020-02-25]. Internetinė prieiga: <https://iiasa.ac.at/web/home/research/researchPrograms/TransitionstoNewTechnologies/170403-TWI2050.html>
26. Palidauskaitė J. Korupcijos ir atsakomybės problema viešojo administravimo sistemoje. Viešoji politika ir administravimas. Kauno technologijos universitetas, 2005. [žiūrėta 2020-02-25]. Internetinė prieiga: https://www.mruni.eu/upload/iblock/9f6/3_j.palidauskaite.pdf
27. Sachs, J., D. The age of sustainable development. Columbia university press, New York, 2015.
28. Sachs, J., Schmidt-Traub, G., Kroll, C., Lafortune, G., Fuller, G. 2019. Sustainable Development Report 2019. New York: Bertelsmann Stiftung and Sustainable Development Solutions Network (SDSN). [žiūrėta 2020-02-25]. Internetinė prieiga: <https://sdgindex.org/reports/sustainable-development-report-2019/>
29. Skučienė D. (2008). Pajamų nelygybė Lietuvoje. Filosofija, sociologija, 2008. Lietuvos mokslų akademijos leidykla. T. 19. Nr. 4, p. 22–33. [žiūrėta 2020-02-25]. Internetinė prieiga: <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2008~1367163079280/J.04~2008~1367163079280.pdf>
30. Skučienė D., Gabnytė V. (2018). Skurdas kaimo vietovėse Lietuvoje. Vilniaus universitetas, LSTC Socialinės gerovės institutas. Lietuvos socialinė raida. 2018 Nr.7. 48-62. [žiūrėta 2020-02-25]. Internetinė prieiga: https://lstc.lt/download/Lietuvos_socialine_raida_2018_visas.pdf
31. Smalskys V., Šilinskytė A.(2016). Visuomenės įtraukimas į Lietuvos vietos savivaldos valdymą duomenų atvirumo kontekste. Viešoji politika ir administravimas 4:641-656. [žiūrėta 2020-02-25]. Internetinė prieiga: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=479648>
32. Trading economics. Coruption rank. 2020. [2020-02-16]. Internetinė prieiga: <https://tradingeconomics.com/corruption-rank>.
33. Urbanavičiūtė S., Ruževičius J. Anglies dvideginio pėdsakas darnaus vystymosi kontekste. Vilniaus universitetas, 2016. [2020-02-20]. Internetinė prieiga: http://acta.avada.lt/images/dokumentai/acta_avada_2016.pdf

Kantautė Augaitytė

Analysis of the implementation of sustainable development goals in the Baltic States

Anotacija

This article analyzes the progress of the Baltic States in achieving the goals of sustainable development. Scientific literature with a focus on the concept of sustainable development is analyzed. A holistic approach to the perception of sustainable development and a comprehensive approach to the pursuit of sustainable development are presented. The article uses the 2015 The United Nations Agenda for Sustainable Development and its objectives nerandu Google tokio daikto. According to the International Institute of Applied Systems Analysis (IIASA), all objectives are divided into six key areas: global values, resource efficiency, environmental conditions, meeting human needs, socio-economic growth, governance and partnership. According to these areas, the main indicators of the Baltic States are analyzed (Gini coefficient, the share of energy from renewable sources, greenhouse gas emissions, at-risk-of-poverty rate, unemployment rate, government expenditure on health care and education, percentage of GDP). According to the indicators analyzed, the weakest areas in each of the Baltic States are singled out and the trends are reflected in all the Baltic States, i.e. Lithuania, Latvia and Estonia.

Kantautė Augaitytė – socialinių mokslų magistrantė, Kauno technikos universitetas, Lietuva
email: kantaute.aug@gmail.com

Kantautė Augaitytė – master student in social sciencies, Kaunas University of technology, Lithuania
email: kantaute.aug@gmail.com